

Náboženské predstavy: ako vznikajú?

RLB67 Kognitívni religionistika

22.3.2010

- Standard social sciences model (SSSM)
- evolu ná teória a náboženstvo
- modularita a náboženské predstavy

Minulé omyly religionistiky a sociovedného skúmania náboženstva

- náboženstvo má jednu príčinu, charakteristiku (magic-bullet approach) – scenáre pôvodu
 - intelektuálny aspekt – náboženstvo vysvetľuje
 - emocionálny aspekt – náboženstvo upokojuje
 - sociálny aspekt – náboženstvo udržuje spoločnosť
 - klamlivý aspekt – náboženstvo ako ilúzia
- hľadanie všeobecných tém, archetypov, ideí typických pre náboženstvo
- katalogizácia ako vysvetlenie?
- hľadanie pôvodu nieho bodu a vývoj od jedného k viacerým

Problémy, ktoré je potrebné vysvetli

- kultúrny prenos
- osvojovanie si kultúry
- podobnosti v náboženských konceptoch
- náboženstvo bez „náboženstva“
- „ako veríme?“

Náboženské predstavy, ktoré sú to?

- ľudia zostanú, jedného dňa prestanú dýchať, zomrú a to je všetko.
- Ak pustíte tento zvláštny rituálny predmet, padne na zem.
- Duše mŕtvych nemôžu prechádzať stenami, pretože cez steny nemožno prechádzať.
- Mŕtvi už nehovoria ani sa nehýbu.
- Existuje len jeden Boh! Je všemohúci, ale bezmocný. Nemôže vôbec zasahovať do behu vecí a diania tohto sveta.
- Bohovia nás pozorujú, vedia o všetkom, čo robíme! Ale hneď všetko zabudnú.
- Niektorí ľudia vidia budúcnosť, ale nič si nepamätajú.
- Niektorí vedia predpovedať budúcnosť, ale len pár sekúnd dopredu.
- Existuje len jeden boh, ale nemá ani potuchy, čo sa deje na Zemi.
- Táto socha je neobyčajná, lebo vždy, keď na ňu niekto pomyslí, zmizne.
- Je len jeden boh! Je všemocný, ale existuje len v stredu.
- Duchovia trestajú, keď im je vyhovené.

Náboženské predstavy, ktoré sú to?

- Je len jeden boh! Vie o všetkých našich inoch.
- Duše mŕtvych putujú po svete a niekedy navštevujú i živých.
- Keď ľudia umrú, ich duše sa vracajú späť v iných telách.
- Niektorí mŕtvi môžu vstať z mŕtvych a chodiť, no nehovoria a nevedia o sebe.
- Niektorí ľudia upadnú do bezvedomia a začnú hovoriť zvláštnym jazykom. To preto, že cez nich prehovára boh.
- Uctievať túto ženu, pretože ona ako jediná na svete pôsobila bez pohlavného styku.
- Modlíme sa k tejto soche, lebo ona vyslyší naše modlitby a pomôže nám.

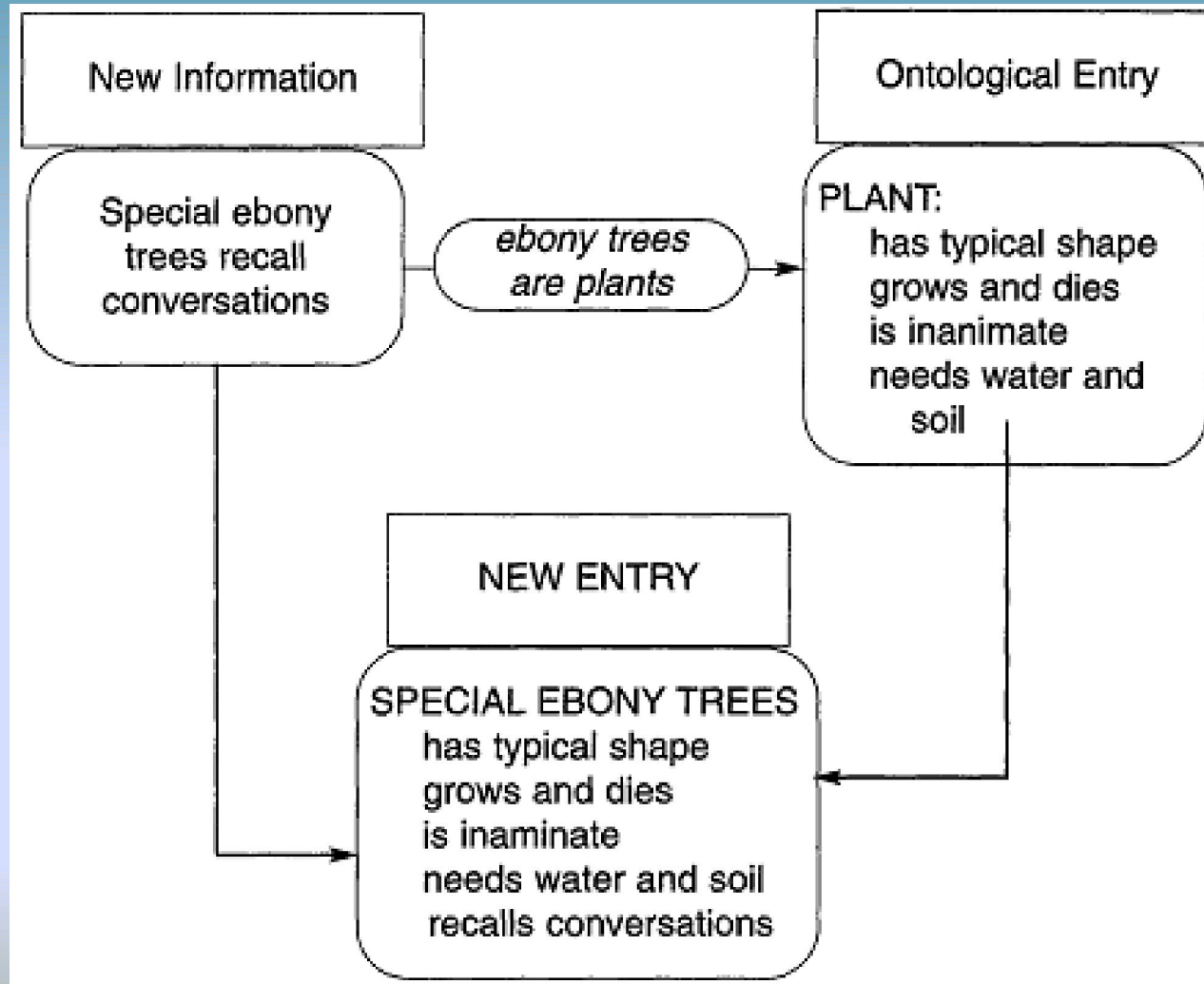
Náboženské predstavy, ktoré sú to?

- Niektorí ľudia náhle zmiznú, ak sú ve mi smädni.
- Existujú neviditeľné bytosti, ktoré pijú kolínsku. Ak niekto za ne zni oho ni kri a , že chce kolínsku, je to tým, že sú týmito bytos ami posadnutí.
- Niektorí ľudia majú vo svojom tele zvláštny orgán, ktorý v noci opúš a ich telo, škodí u om a pije ich krv.
- Tento náramok za ne zvoní , ke tvoji nepriatelia proti tebe kujú pikle.
- Niektoré stromy si pamätajú rozhovory, ktoré sa odohrajú v ich tieni.
- Táto hora požíva potravu. A tak jej neustále obetujeme jedlo, aby bola zdravá.
- Táto rieka je náš strážca, ak niekto spácha incest, za ne tiec proti prúdu.
- Tento les je našim ochrancom a hrá sa s nami, ke mu zaspievame.

Vznik náboženských predstáv

- ontologické kategórie (osoba, rastlina, zviera, vec – nástroj, prírodný objekt at .)
- náboženská reprezentácia – o to je?
- kontraintuitívne a náboženské predstavy
- kontraintuitívne vs. bizarné predstavy
- ostatné rty náboženskej predstavy

Vznik náboženských představ

Vznik náboženských predstáv

- Všemohúci Boh – osoba + špeciálne kognitívne schopnosti
- Duch – osoba + nemateriálne telo
- Reinkarnácia – osoba + nezomiera + ďalšie telá
- Zombie – osoba + bez kognitívnych schopností
- Narodenie z panny – osoba + špecifická biologická rta
- ľudia s lietajúcimi orgánmi – osoba + špeciálny orgán
- Posadnutý – osoba + neschopnosť kontroly toho, o rozpráva

Intuitívna psychológia

- súbor mechanizmov s rôznymi funkciami a neurologickou lokalizáciou.
- ToM (Theory of Mind)/“folk psychology”
 - joint-attention
 - kauzálny a intencionálny pohyb
 - možnosti prístupu k informáciám ostatných
 - detekcia intencií aktéra
 - reprezentácia mentálnych stavov ostatných , ich názorov, postojov, pocitov
- HAD (hyperactive agent detection) (HADD – Justin Barret)
- HUI (hyperactive understanding of intentionality)
- HTR (hyperactive teleofunctional reasoning)

Intuitívna psychológia a sociálna inteligencia

- sociálna inteligencia („social mind“)
= množstvo komplikovaných kapacít umožňujúcich stabilnú sociálnu interakciu
- ToM
- „face-recognition system“
- „person-file system“
- imitácia
- koalície a intuície

Sociálna inteligencia, informácie, bohovia a duchovia

- informácie (klebety) a ostatní ľudia (kooperácia)
- úloha ToM
- všeobecné a strategické informácie
- sociálna inteligencia a kontraintuitívni aktéri
- náboženstvo je praktické

Bohovia a duchovia ako osoby

- tendencia k antropomorfizácii
 - = tendencia interpretovať i slabé a nepatrné náznaky v pojmoch ľudských vlastností
- Stewart Guthrie „Faces in the Clouds“
- možné vysvetlenia

Predátor a koris

- je podstatný vizuálny charakter?
- intencionálny aktér upokojuje?
- HADD a evolu ná minulos
- predátorstvo a náboženské predstavy
- Barretov HADD + kontext predátor a koris = náboženská reprezentácia nadprirodzeného aktéra?

Bezväzbové myslenie a náboženstvo

- charakteristika a podoby
- obmedzenia bezväzbového myslenia
 - „ak pôjdeme dolu do údolia, môj pes príde o zuby“
 - „ak by som svojho psa k mil len sladkos ami, oskoro by prišiel o zuby“
 - „ak bude môj brat smutný, telefón sa rozbije na kúso ky“
 - „ak dáme telefón do šrotujúceho stroja, zostanú z neho len kúso ky“
- ak sú niektorý aktéri nevidite ní, znamená to, že ich nevidíme, ale oni vidia nás
- náboženské predstavy a bezväzbové myslenie
- pravidlá fyzického a sociálneho zne istenia
- „imaginárny spolo ník“ - možnos simulácie sociálnej interakcie

Náboženstvo parazituje...

- morálka a náboženstvo
- neš astie, bohovia a duchovia

**Zosnulí, intuitívna psychológia a
náboženstvo**